

mely fel van emelve, a törvénytől, ettől a kérdéstől: hol vagy Ádám, hová rejtőzködtél? a parancsolattól: neked kell, vagy a meghívástól: neked szabad! főképpen arra a cselekvésre való utalástól, amit tenni kell, aminek meg kell történnie, — amiközben ezt elfogadjuk, magunkat, mint hívő embereket megálázzuk és beismerjük, hogy a célnál még nem vagyunk, éppen ezáltal — és ez a nagy dolog — állunk szilárd talajra, biztosítjuk magunkat a képzelődések ellen, amelyek nagyon könnyen jelentkeznének, ha engednők őket. Ne iszonyodjunk ettől az inteletől és a keresztyén élet kérdésétől. Isten élete a keresztyén életet nem veszi el tőlünk. Isten élete és a maga eredeti értelmében vett keresztyén élet valamit követel tőlünk. Ez a követelés éppen az igazságnak az a köteléke, mely bennünket Isten életével összeköt. Mert Isten az igazság Istene. Ő nem viseli el azt, hogy értünk és bennünk éljen, s a mi életünk pedig más élet legyen. Hanem amiközben értünk és bennünk él, Ő maga hozzánk jön. Ő maga e kérdés kényszerűsége. Amiközben e kérdés nyomását érezzük s bennünket aggaszt, akkor a megbékélés igazságát ismerjük meg, amely elől nem tudunk kitérni. Ha kitérhetnék előle s ábrándozva olyan szférába emelkedhetnénk, ahol azt gondolhatnók, hogy elég hinnem s ebben a szférában szeretnem és engedelmeskednem, Isten mindent megtett értem, nekem egyszerűen csak át kell adnom magamat Neki s bele kell olvadnom, mint parányi víznek az áradatba, nincs szükségem sem ráeszmélésre, sem kérdésre, sem törvényre, bele jutottam az Isten gyermekének szabadságába, — jaj, ha ez velünk megtörténhetik! Ez nem lenne más, mint Isten és életünk félelmetes valóságának láttára egy napon ebből az álomból arra ébredni föl, amire Ikarus, aki a napba akart repülni s meg kellett tapasztalnia, hogy ez lehetlenség. Az a szabadság, amelyben semmi különbség sincs Isten cselekedetei és a mi cselekvéseink között, nem a mienk; csak várunk rá, s óhajtozunk utána. Isten örökkévaló nagy cselekvése mellett még valami mást is látunk: a keresztyén élet követelését és kérdését, amit élnünk kell.

Innen lesz világos nagy vonásaiban az, amit az apostol mondani akar. Ma az első verssel foglalkozzunk. Elmélkedjünk röviden a következő három döntő dologról:

1. Intelek titeket *Isten irgalmassága* által.
2. Intelek titeket, hogy *szánjátok oda a ti életeteket*.

3. Intelek titeket, hogy *szánjátok oda a ti életeteket*, mint *Istennek tetsző, élő, szent áldozatot*, s végül összefogva az okos istentisztelet nevezetes fogalmával, amelyet be kell mutatnunk.

Kedves Barátaim! úgy gondolom, ha helyesen értelmezem, e kifejezés által, melyet Pál itt használ, e néző pont által, mely alá ezt a kérdést állítja, amellyel mi együtt birkózunk, azt mondja, hogy éppen az, amit mi az Isten kegyelmének hatalmas ígéjeként összefoglaltunk, éppen az és nem más az alapja és tulajdonképpeni mozgatója emberi cselekvéseinknek, nekünk keresztyéneknek és embereknek, akiket megkereszteltek és a keresztelés ígését vettük: intelek titeket Isten *irgalmassága* által. Ha helyesen értem, akkor ez mindenekelőtt azt jelenti, hogy mi minden pillanatban rá vagyunk szorulva Isten irgalmasságára. Tudnunk kell, hogy a mi cselekvésünk kérdésénél a lényeg az, hogy mi nem vagyunk mások, mint elveszett bűnösök. Amikor Krisztus érettünk közbelép és Szentlelke által újjászül, éppen akkor ismerhetjük meg magunkat olyanoknak, amilyenek vagyunk, elveszett bűnösöknek.

Isten irgalmassága által inteni nem jelentheti azt, hogy most valamilyen kerülővel ismét önmagunkban kezdjünk bízni: erőinkben, lehetőségeinkben, értelmünkben, belátásunkban, akaratunk jóságában és szabadságunkban. Jól értsük meg, hogy akit Isten int, az éppen az ember, szolgálai akaratával, aki rá van szorulva az irgalmasságra, aki teljesen fogoly, nem csupán, amint rendesen gondolják, földi tökéletlenségének, érzékének, természetének, hanem a gonosznak, az ördögnek a foglya, amint azt atyáink jogosan mondták: elesett ember, aki nem emelkedhetik fel ismét.

Nem úgy áll a dolog, hogy ez az intelem azt is jelenthetné, hogy Isten érettünk és bennünk való életének a mi Istenért és Istenben való életünk felelne meg. Nagyon könnyen készek vagyunk arra, hogy egyszerűen fordítsunk egyet a dologon s a keresztyén élet kérdésére — azonosan nézve a dolgot — úgy feleljünk, hogy mivel Isten tett valamit érettünk, most nekünk is tennünk kell érte valamit. Ismerik Zinzendorf szavait: „Ezt tettem én érte, s mit tettél te érte?” Nem akarom ezt a mondást támadni igazi értelmében. De jól értsük meg, hogy a két oldal nem azonos. Amit mi teszünk Istenért, azt most figyelmen kívül kell hagynunk. Minden, amit mi teszünk, Isten ellen van és nincsen életünkben olyan fok, ahol mások lennénk, s